

REGLUR

um starfsemi jöfnunarkerfa.

1. gr.

Skilgreining hugtaka.

Greiðslukerfi: Formlegt fyrirkomulag þriggja eða fleiri þátttakenda sem byggist á sameiginlegum reglum og stöðluðu fyrirkomulagi við framkvæmd greiðslufyrirmæla milli þeirra, enda hafi a.m.k. einn þátttakendanna aðalskrifstofu sína hér á landi, og greiðslukerfið fullnægir þeim kröfum sem gerðar eru og það hefur verið viðurkennt og tilkynnt í samræmi við lög nr. 90/1999 um öryggi greiðslufyrirmæla í greiðslukerfum.

Hámarksjöfnunarstaða: Hámarksfjárhæð sem þátttakandi má skulda öðrum þátttakanda vegna greiðslujöfnunar innan dags í jöfnunarkerfi.

Jöfnunarkerfi: Greiðslukerfi sem tekur við beiðnum frá þátttakendum um framkvæmd fyrirmæla um greiðslur frá einum þátttakanda til annars innan kerfisins. Greiðslukerfið jafnar greiðslur, þ.e. umbreytir mörgum kröfum eða skuldbindingum í eina (nettó)kröfu eða (nettó)skuldbindingu um greiðslu eða greiðsluskyldu þátttakenda.

Jöfnunarreikningur: Reikningur þátttakanda í jöfnunarkerfi sem hann notar við stýringu jöfnunarstöðu gagnvart öðrum þátttakanda.

Stjórn jöfnunarkerfis: Tilgreindur hópur manna sem ber ábyrgð á starfrækslu jöfnunarkerfis með formlegum hætti, þ.m.t. að starfræksla jöfnunarkerfis sé í samræmi við reglur þessar. Sé félagsform jöfnunarkerfis hlutafélag eða einkahlutafélag telst félagsstjórn vera stjórn jöfnunarkerfisins í skilningi þessara reglna.

Störgreiðslukerfi: Greiðslukerfi Seðlabanka Íslands sem vinnur úr greiðslufyrirmælum þannig að greiðsla er því aðeins færð út af uppgjorsreikningi greiðanda og inn á uppgjorsreikning móttakanda að næg innstæða sé á reikningi greiðanda eða næg heimild sem samið hefur verið um og tryggð er með fullnægjandi hætti. Greiðsluuppgjör fer fram um leið og greiðsla er færð út af uppgjorsreikningi greiðanda og inn á uppgjorsreikning móttakanda greiðslu (rauntímabruúttóuppgjör).

Störgreiðslureikningur: Viðskipta- og uppgjorsreikningur þátttakanda í störgreiðslukerfi.

Uppgjorsreikningur: Störgreiðslureikningur sem notaður er við uppgjör í greiðslukerfi eða verðbréfauppgjorskerfi.

Verðbréfauppgjorskerfi: Kerfi sem staðfestir viðskiptaskilmála vegna verðbréfavíðskipta, reiknar út og ákvarðar réttindi og skyldur vegna viðskiptanna, gerir upp viðskiptin og annast vörslu verðbréfa.

2. gr.

Þátttakendur.

Stjórn jöfnunarkerfis tekur ákvörðun um samþykkt nýrra þátttakenda að kerfinu og útilokun á þátttöku aðila sem fyrir eru í kerfinu.

Þátttakendur í jöfnunarkerfum geta verið stofnanir, sbr. 2. tl. 2. gr. laga um öryggi greiðslufyrirmæla í greiðslukerfum, nr. 90/1999 enda uppfylli þær að öðru leyti kröfur sem stjórn jöfnunarkerfisins gerir til þátttökunnar, sbr. 3. gr. Þátttakendur skulu hafa uppgjorsreikninga í Seðlabanka Íslands og vera jafnframt þátttakendur í störgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands.

Um réttindi og skyldur annarra þátttakenda, þ.e. milligönguaðila, uppgjörsaðila og greiðslujöfnunarstöðva, fer eftir lögum nr. 90/1999 og 2. og 3. gr. þessara reglna eftir því sem við á.

Nú uppfyllir þátttakandi ekki lengur skilyrði skv. 2. og 3. gr. og skal stjórn jöfnunarkerfisins þá synja honum um frekari þátttöku í kerfinu. Sama á við ef þátttakandi brýtur reglur þessar.

3. gr.

Þátttökuskilyrði.

Stjórn jöfnunarkerfis skal skriflega tilgreina skilyrði fyrir þátttöku í kerfinu. Skilyrðin skulu vera til þess fallin að stuðla að öryggi og skilvirkni kerfisins. Þau skulu jafnframt vera aðgengileg, hlutlæg, réttlæt看leg og nauðsynleg. Skilyrðin skulu að lágmarki kveða á um að þátttakandi:

- a. lúti opinberu eftirliti fjármálaeftirlitsyfirvalds á Evrópska efnahagssvæðinu,
- b. uppfylli kröfur viðkomandi eftirlitsstofnunar, m.a. að því er varðar eiginfjárlutfall og lausafjárlutfall,
- c. hafi yfir að ráða nauðsynlegum tækniþúnaði vegna þátttökunnar,
- d. hafi yfir að ráða nauðsynlegri stjórnunarlegri getu og tækniþekkingu starfsmanna vegna þátttökunnar,
- e. hafi yfir að ráða tryggu eftirlitskerfi með áhættu í tengslum við þátttöku í kerfinu,
- f. hafi samið um og lagt fram fullnægjandi uppgjörstryggingar í Seðlabanka Íslands,
- g. hafi greitt eða samið um greiðslu eðlilegs þátttökugjalds.

Ákvæði a.-, b.-, f.- og g.- liða 1. mgr. eiga ekki við um Seðlabanka Íslands.

4. gr.

Fjárhæð greiðslna.

Greiðslufyrirmæli undir 10 milljónum króna falla undir jöfnunarkerfi. Greiðslufyrirmæli að fjárhæð 10 milljónir króna eða hærrí falla undir stórgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands (stórgreiðslumörk). Færslur vegna uppgjörs í jöfnunarkerfi og verðbréfauppgjörskerfi falla þó undir stórgreiðslukerfi Seðlabanka Íslands án tillits til fjárhæðar.

Seðlabanki Íslands getur ákveðið að höfðu samráði við stjórnir jöfnunarkerfa að tilteknar greiðslur sem eru lægri en stórgreiðslumörk skv. 1. mgr. falli undir stórgreiðslukerfið.

Óheimilt er að skipta niður greiðslufyrirmælum í þeim tilgangi að koma í veg fyrir að þau falli undir stórgreiðslukerfið.

5. gr.

Viðurkenning á jöfnunarkerfum.

Stjórn jöfnunarkerfis skal óska eftir viðurkenningu á kerfinu í samræmi við lög nr. 90/1999 um öryggi greiðslufyrirmæla í greiðslukerfum.

6. gr.

Starfrækslutími jöfnunarkerfa.

Stjórn jöfnunarkerfis ákveður starfrækslutíma kerfisins í samráði við Seðlabanka Íslands. Uppgjör í jöfnunarkerfi skal þó eigi fara fram síðar en kl. 17.00 á almennum bankadögum.

7. gr.

Greiðslufyrirmæli.

Greiðslufyrirmæli í jöfnunarkerfi teljast þau fyrirmæli þátttakanda, sem kerfið hefur mótttekið og staðfest, að tilgreindum móttakanda séu afhentir fjármunir með því að leggja með reikningsfærslu tiltekna fjárhæð inn á reikning lánastofnunar, seðlabanka eða uppgjörsaðila, eða skuldbinda hann eða leysa hann undan skyldu til að inna af hendi greiðslu eins og það hugtak er skilgreint skv. almennum lögskýringum.

Eigi síðar en 14. febrúar 2005 skal jöfnunarkerfi skrá og varðveita nafn, heimilisfang og reikning greiðanda.

8. gr.

Beiðni um framkvæmd greiðslufyrirmæla.

Beiðni um framkvæmd greiðslufyrirmæla berst jöfnunarkerfi í gegnum rafræna tengingu þátttakanda við kerfið. Beiðnin getur varðað sérstaka greiðslu eða fleiri greiðslur sem safnað hefur verið saman innan dags.

9. gr.

Tímamark greiðslufyrirmæla.

Greiðslufyrirmæli teljast komin til jöfnunarkerfis þegar það hefur staðfest móttöku þeirra með sannanlegum hætti gagnvart þeim þátttakanda sem fyrirmælin gaf. Halda skal nákvæma tímaskrá yfir móttöku greiðslufyrirmæla til kerfisins og sendingu staðfestingar á móttöku.

10. gr.

Réttaráhrif staðfestingar á móttöku greiðslufyrirmæla.

Eftir að móttaka greiðslufyrirmæla hefur verið staðfest skv. 9. gr. teljast fyrirmælin bindandi gagnvart þriðja manni og er afturköllun þeirra óheimil eftir það tímamark, sbr. þó 2. mgr.

Nú kemur í ljós að augljós mistök hafa verið gerð við sendingu greiðslufyrirmæla sem hafa verið staðfest skv. 1. mgr. Afturköllun slíkra fyrirmæla með sýnilegri mótfærslu er heimil gagnvart jöfnunarkerfinu innan sama uppgjörsdags enda hafi bú viðkomandi þátttakanda ekki verið tekið til gjaldþrotaskipta fram til þess tíma. Slík afturköllun fellir úr gildi bindandi réttaráhrif sem höfðu stofnast skv. 1. mgr. vegna fyrirmælanna. Að öðru leyti ber sá þátttakandi sem afturkallar greiðslufyrirmæli ábyrgð á réttmæti afturköllunarinnar.

Um réttaráhrif gjaldþrotaskipta þátttakanda fer samkvæmt lögum um gjaldþrotaskipti, nú lögum nr. 21/1991, og lögum um öryggi greiðslufyrirmæla í greiðslukerfum, nú lögum nr. 90/1999.

11. gr.

Teljari og jöfnunarreikningar.

Um leið og greiðslufyrirmæli eru framkvæmd er breyting á nettórauntímastöðu allra færslna milli einstakra þátttakanda (þ.e. jöfnunarstaða) skráð í teljara sem er aðgengilegur viðkomandi þátttakendum og Seðlabanka Íslands.

Þátttakendur nota sérstaka jöfnunarreikninga í Seðlabanka Íslands við stýringu jöfnunarstöðu milli einstakra móþátttakanda. Hver þátttakandi hefur sérstakan jöfnunarreikning fyrir hvern móþátttakanda. Móþátttakendur geta lagt fé inn á viðkomandi jöfnunarreikning í því skyni að hækka hámarksjöfnunarstöðu tímabundið.

12. gr.

Hámarksjöfnunarstaða.

Þátttakendur semja um hámarksjöfnunarstöðu sín á milli. Þátttakendur skulu senda stjórn jöfnunarkerfisins og Seðlabanka Íslands tilkynningu um hámarksjöfnunarstöðu gagnvart öðrum þátttakendum.

Tilkynna skal allar breytingar á hámarksjöfnunarstöðu gagnvart einum eða fleiri þátttakendum eins fljótt og kostur er. Breyting á hámarksjöfnunarstöðu tekur gildi við upphaf næsta viðskiptadags.

Jöfnunarkerfi skal tryggja að innbyrðis jöfnunarstaða skv. teljara á hverjum tíma verði ekki hærri en umsamin hámarksjöfnunarstaða, sbr. þó ákvæði 2. mgr. 11. gr. um greiðslu inn á jöfnunarreikninga. Seðlabanki Íslands getur veitt undanþágu frá þessu ákvæði.

13. gr.

Höfnun beiðni um framkvæmd greiðslufyrirmæla.

Berist jöfnunarkerfi beiðni um greiðslufyrirmæli sem myndu, ef þau yrðu staðfest og framkvæmd, leiða til þess að viðkomandi jöfnunarstaða færi fram úr umsömdu hámarki, er kerfinu skylt að hafna slíkri beiðni og tilkynna það viðkomandi þátttakendum.

Seðlabanki Íslands getur veitt undanþágu frá þessu ákvæði.

14. gr.

Uppgjörstryggingar.

Þátttakendur í jöfnunarkerfi skulu semja um og leggja fram öruggar og fullnægjandi tryggingar í Seðlabanka Íslands fyrir greiðslufalli vegna uppgjörs í kerfinu.

Fjárhæð trygginga skal að lágmarki miðuð við að hægt sé að ljúka uppgjöri þótt sá þátttakandi sem hefur hæstu neikvæðu greiðslustöðuna sé ófær um greiðslu. Fjárhæð tryggingar sem hver þátttakandi skal leggja fram skal eigi vera lægri en hæsta einstaka umsamin hámarksjöfnunarstaða hans gagnvart öðrum þátttakendum.

Seðlabanki Íslands metur og samþykkir tryggingar. Uppgjörstryggingar skulu vera í formi verðbréfa sem hæf eru í endurhverfum viðskiptum Seðlabankans, sbr. reglur þar að lútandi, nú reglur nr. 385 frá 29. maí 2002 um viðskipti bindiskyldra lánastofnana við Seðlabanka Íslands. Uppgjörstryggingar geta jafnframt verið í formi reiðufjár á tryggingareikningi þátttakanda í Seðlabankanum. Seðlabankinn setur nánari skilyrði fyrir notkun reikningsins í samningi þar að lútandi.

15. gr.

Heimild til ráðstöfunar við uppgjörsvanefnd.

Neikvæð innbyrðis staða þátttakanda skal greidd með greiðslu í stórgreiðslukerfi án tillits til fjárhæðar.

Við vanefnd þátttakanda á uppgjörsskuldbindingum í jöfnunarkerfinu getur Seðlabanki Íslands innleyst veðsett verðbréf og/eða nýtt reiðufé á tryggingareikningi og ráðstafað, án fyrirvara eða tilkynningar, hlutfallslega inn á kröfur sem aðrir þátttakendur eiga gagnvart viðkomandi þátttakanda.

Nægi tryggingin ekki til þess að ljúka uppgjöri getur Seðlabankinn innleyst tryggingu hvers einstaks þátttakanda vegna eftirstæðrar kröfu hans. Viðkomandi þátttakandi heldur í slíkum tilfellum upphaflegum kröfurétti sínum. Hann á jafnframt endurkauparétt á þeim verðbréfum sem innleyst hafa verið í tengslum við uppgjörsvanefndina. Endurkauparétturinn fellur niður að liðnum fimm bankadögum frá því að vanefndin átti sér stað.

Nái samningur um uppgjörstryggingu bæði til stórgreiðslukerfis og jöfnunarkerfis skulu tryggingahlutar fyrir hvort greiðslukerfi ekki vera aðgreindir á tryggingareikningi eða í því safni verðbréfa sem viðkomandi þátttakandi hefur veðsett til tryggingar uppgjóri. Við uppgjörsvanefnd getur Seðlabankinn gengið að tryggingum til að ljúka uppgjóri án tillits til þess um hvorn tryggingahlutann er að ræða.

16. gr.

Kröfur um tæknilegan búnað.

Þátttakendur í jöfnunarkerfi skulu hafa yfir að ráða þeim tæknilega búnaði sem stjórn kerfisins skilgreinir á hverjum tíma.

17. gr.

Eftirlitskerfi með áhættu.

Þátttakendur skulu á hverjum tíma hafa yfir að ráða tryggu eftirlitskerfi með áhættu í tengslum við notkun jöfnunarkerfis og annarra greiðslu- og verðbréfauppgjörskerfa sem þeir eru þátttakendur í.

18. gr.

Kynning á starfsemi jöfnunarkerfis.

Starfsmenn þátttakenda í jöfnunarkerfi er sinna greiðslumiðlun skulu hljóta nauðsynlega kynningu á kerfinu og þjálfun í notkun þess. Stjórn kerfisins í samráði við þátttakendur og Seðlabanka Íslands annast gerð samræmðs kynningarefnis vegna kerfisins fyrir starfsmenn er sinna greiðslumiðlun og viðskiptamenn þátttakenda.

19. gr.

Vöktun jöfnunarstöðu.

Þátttakendum er skylt að fylgjast með innbyrðis jöfnunarstöðu gagnvart öðrum þátttakendum eins og hún kemur fram á viðkomandi teljurum í því skyni að koma tímanlega í veg fyrir höfnun beiðni um framkvæmd greiðslufyrirmæla.

Hver þátttakandi skal hafa yfir að ráða tæknibúnaði er auðveldi vöktun greiðslustöðu.

20. gr.

Viðbrögð vegna greiðslustöðu.

Áður en til þess kemur að hámarksstöðu sé náð ber þeim þátttakanda sem hefur neikvæða stöðu að kappkosta að koma í veg fyrir höfnun á framkvæmd greiðslufyrirmæla með því að greiða fé inn á jöfnunarreikning mótpátttakandans til þess að hækka heimild sína umfram hámarksjöfnunarstöðuna.

Seðlabanki Íslands skal hafa aðgang að jöfnunarreikningum þátttakenda þannig að hann geti fylgst með viðbrögðum þeirra í slíkum tilfellum.

21. gr.

Viðbúnaðaráætlun þátttakanda.

Hver þátttakandi skal þróa viðbúnaðaráætlun þar sem gerð er grein fyrir eigin viðbrögðum við áföllum í starfsemi jöfnunarkerfisins.

22. gr.

Viðbúnaðaráætlun stjórnar greiðslukerfis.

Stjórn jöfnunarkerfis í samráði við þátttakendur kemur á fót og viðheldur áætlunum sem tryggja nauðsynlegt rekstraröryggi ef upp koma seinkanir, rafmagnsleysi eða önnur tæknileg óhöpp. Þátttakandi skal koma sér upp nauðsynlegum varabúnaði, m.a. til að geta tekið á móti tilkynningum um skuld á stórgreiðslureikningi og jöfnunarreikningi ef bilun eða röskun verður á venjulegum samskiptaháttum. Slík tilkynning getur þýtt að hlutaðeigandi þátttakandi eða aðrir þátttakendur verði að afla sér daglána eða færa laust fé á milli reikninga áður en greiðsluuppgjörrið á sér stað. Varabúnaðurinn á enn fremur að tryggja að þátttakanda sé fært að taka ákvörðun um miðlun lauss fjár af eða á eigin reikninga áður en greiðsluuppgjörrið á sér stað. Þátttakandi verður einnig að hafa tæknilega getu til að taka við eða miðla lausu fé þótt venjulegar aðferðir bregðist.

Stjórn jöfnunarkerfis skal skipuleggja viðbragðsæfingar a.m.k. einu sinni á ári í samráði við þátttakendur og Seðlabanka Íslands.

23. gr.

Gjaldskrá.

Stjórn jöfnunarkerfis setur þátttakendum gjaldskrá vegna rekstrar og starfsemi kerfisins. Gjaldskráin skal vera aðgengileg.

24. gr.

Eftirlit.

Seðlabanki Íslands annast kerfislægt eftirlit (e. oversight) með starfsemi jöfnunarkerfa að því er varðar öryggi þeirra, skilvirkni og hagkvæmni. Fjármálaeftirlitið annast eftirlit (e. supervision) með framkvæmd einstakra þátttakenda á reglum um jöfnunarkerfi.

25. gr.

Upplýsingagjöf.

Stjórn jöfnunarkerfis og/eða einstakir þátttakendur skulu veita Seðlabanka Íslands og Fjármálaeftirlitinu allar umbeðnar upplýsingar varðandi framkvæmd þessara reglna og tilkynna þeim um öll mikilsverð tilvik sem kunna að raska eða hafa raskað starfsemi kerfisins.

Þátttakendur skulu upplýsa hvern þann, sem þess óskar og hefur lögmætra hagsmuna að gæta, um að þeir taki þátt í jöfnunarkerfinu og um helstu reglur sem gilda um starfsemi kerfisins.

Stjórn jöfnunarkerfis auglýsir í Lögbirtingablaðinu hverjir eru þátttakendur í kerfinu. Auglýsa skal að nýju ef breytingar verða á þátttöku.

26. gr.

Verklagsreglur.

Stjórn jöfnunarkerfis setur verklagsreglur þar sem nánar er kveðið á um starfsemi kerfisins, þátttökuskilyrði, útilokun þátttöku, kröfur um tæknibúnað, framkvæmd greiðslufyrirmæla og viðbúnaðaráætlun.

27. gr.

Gildistaka.

Reglur þessar, sem settar eru skv. heimild í 38. gr., sbr. 4. gr., laga nr. 36/2001 um Seðlabanka Íslands, taka gildi 1. nóvember 2003. Á sama tíma falla úr gildi reglur um aðgang að uppgjörreikningum í Seðlabanka Íslands nr. 951 frá 29. desember 2000.

Ákvæði til bráðabirgða.

Þrátt fyrir ákvæði 3. mgr. 14. gr. skal þátttakendum heimilt, fram til 1. janúar 2004, að nýta innstæðu á lokuðum bindireikningi sem uppgjörstryggingu í samræmi við 9. gr. reglna nr. 388 frá 29. maí 2002 um bindiskyldu, sbr. 2. gr. reglna nr. 180 frá 10. mars 2003 um breytingu á þeim reglum.

Reykjavík, 20. október 2003.

Seðlabanki Íslands,

Birgir Ísl. Gunnarsson
formaður bankastjórnar.

Eiríkur Guðnason
bankastjóri.

Jón Sigurðsson
bankastjóri.